

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi B. M. o wznowienie postępowania w sprawie
z powództwa B. M.

przeciwko J. L. i S. S.A. w W.

z udziałem interwenientów ubocznych: (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W. po
stronie pozwanego S. S.A. oraz Towarzystwa Ubezpieczeń i Reasekuracji (...) S.A.
w W. i Towarzystwa Ubezpieczeń I. S.A. w W. po stronie pozwanego J. L.

o zapłatę i ustalenie, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego
w (...) z dnia 13 października 2015 r., sygn. akt VI ACa (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 czerwca 2020 r.,

zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt VI ACa (...),

**uchyła zaskarżone postanowienie w punktach pierwszym
i trzecim, i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę B. M. o wznowienie postępowania w sprawie przeciwko J. L. i S. Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. z udziałem interwenientów ubocznych po stronie pozwanych: (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W., Towarzystwa Ubezpieczeń i Reasekuracji (...) S.A. w W. i Towarzystwa Ubezpieczeń I. S.A. w W., o zapłatę, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 października 2015 r., sygn. akt VI ACa (...). W skardze powódka powołała się na powzięcie w dniu 2 marca 2016 r. informacji, że w aktach sprawy sygn. 4 Ds. (...) Prokuratury Rejonowej znajduje się opinia prof. dr hab. n. med. W. M. z dnia 15 lutego 2016 r. podważająca opinię dr n. med. A. W. z dnia 17 marca 2013 r., która przesądziła o treści rozstrzygnięcia. Ponadto, w dniu 16 marca 2016 r. uzyskała informację, że w sprawie VI ACa (...) nie została rozpoznana jej apelacja z dnia 15 grudnia 2014 r., ale pismo z dnia 11 grudnia 2014 r. sporządzone przez pełnomocnika z urzędu, któremu wcześniej wypowiedziała pełnomocnictwo.

Odrzucając skargę Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że powołane przez skarżącą okoliczności nie mieszczą się w dyspozycji art. 401 pkt 2 k.p.c. i art. 403 § 2 k.p.c. Opinia, na którą powołała się powódka została złożona w dniu 2 marca 2016 r., zatem jako środek dowodowy powstały po uprawomocnieniu się wyroku nie mogła stanowić podstawy wznowienia. Brak było też podstawy do przyjęcia, że powódka została pozbawiona możliwości działania. Powódka była obecna na rozprawie apelacyjnej, jej pismo zawierające odwołanie od wyroku Sądu Okręgowego wraz z takim pismem sporządzonym przez ustanowionego z urzędu pełnomocnika, łącznie oba te pisma stanowiące jedną apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zostały poddane pod osąd Sądu Apelacyjnego. Twierdzenie skarżącej, że jej apelacja nie została rozpoznana, co miałoby usprawiedliwić podstawę wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c. było zatem nietrafne.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego powódka zarzuciła naruszenie art. 403 § 2 k.p.c., art. 410 § 1 i 2 k.p.c., art. 401 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 93 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c., art. 401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 2 k.p.c.

w zw. z art. 361 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 410 § 1 k.p.c. zawiera nakaz odrzucenia skargi o wznowienie postępowania wniesionej po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalnej lub nieopartej na ustawowej podstawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, które należy podzielić, że skarga o wznowienie postępowania nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy podana w skardze podstawa nie odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw wskazanych w art. 401, 401¹ lub 403 k.p.c., lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie formalnie takiemu wzorcowi, ale już z twierdzeń skargi wynika, że podstawa ta nie zachodzi (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07; z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08; z dnia 19 marca 2009 r., III CZ 12/09; z dnia 12 marca 2010 r., III CZ 6/10; z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10; z dnia 17 kwietnia 2019 r., I CZ 27/19 - nie publ.). Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania bez wezwania do uprawdopodobnienia okoliczności stwierdzających dopuszczalność wznowienia (art. 410 § 2 k.p.c.) możliwe jest więc jedynie wówczas gdy brak oparcia skargi na ustawowej podstawie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2009 r., I CZ 4/09; z dnia 18 stycznia 2012 r., II CZ 146/11; z dnia 18 lipca 2019 r., I CZ 49/19 - nie publ.). Podzielić należy stanowisko skarżącej, że w badanej sprawie nie było wystarczających podstaw do odrzucenia skargi na posiedzeniu niejawnym.

W pierwszej jednak kolejności odnieść należy się do stanowiska Sądu Apelacyjnego, że wskazana przez skarżącą, jako nowy dowód, opinia złożona do akt sprawy 4 Ds. (...), nie może być skuteczną podstawą wznowienia. W tym zakresie stanowisko Sądu Apelacyjnego jest prawidłowe. Przepis art. 403 § 2 k.p.c. stanowiąc o środku dowodowym, z którego strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu przesądza, że chodzi o środek dowodowy wykryty po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie, której dotyczy skarga. Wykrycie oznacza, że środek ten musiał już uprzednio istnieć, czyli musiał istnieć

w toku poprzedniego postępowania, a jedynie strona nie mogła z niego skorzystać i niemożność ta nie była następstwem jej opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy też błędnej oceny potrzeby powołania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNC 1969/12/208; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2007 r., II CZ 5/07, nie publ.). Opinia wskazywana przez skarżącą została sporządzona przez biegłego w lutym 2016 r., a postępowanie w sprawie, której dotyczy skarga, zakończyło się prawomocnie w dniu 13 października 2015 r., nie budzi więc wątpliwości, że brak było podstaw, aby opinię tę, rozumianą, jako środek dowodowy, o którym stanowi art. 403 § 2 k.p.c., uznać za skuteczną podstawę wznowienia.

Niezależnie od powyższego, dostrzec jednak trzeba, że skarżąca, mimo iż w skardze o wznowienie jako podstawę powołała dowód w postaci opinii złożonej do akt sprawy 4 Ds. (...), wszystkie zarzuty skargi wiązała z treścią tej opinii, ta zaś dotyczy przebiegu leczenia powódki, czyli faktów. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł konieczności rozróżnienia między wymienionymi w art. 403 § 2 k.p.c. dwiema różnymi podstawami wznowienia, to jest później wykrytymi środkami dowodowym i później wykrytymi okolicznościami faktycznymi. Okoliczność faktyczna stanowi, obok środka dowodowego, samodzielną i równoważną podstawę wznowienia postępowania. Podstawą wznowienia może być taka okoliczność faktyczna (fakt), która już istniała w czasie wyrokowania przez sąd, ale została ujawniona później, czyli została przez stronę wykryta później. Chodzi tu więc o te fakty, które nie wchodziły w skład materiału procesowego będącego w dyspozycji sądu w prawomocnie zakończonym postępowaniu, czyli te, które nie weszły w skład podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, w szczególności dlatego, że nie zostały w tym postępowaniu przytoczone, jednakże nie przez przeoczenie czy zaniedbanie strony. Niemożność skorzystania oznacza tu tyle, że strona o nich nie wiedziała. Kwestia, że fakty te zostały wskazane w dokumencie powstałym po prawomocnym zakończeniu postępowania jest prawnie obojętna. W takiej bowiem sytuacji ów dokument nie występuje w funkcji podstawy wznowienia. Zapoznanie się przez stronę lub jej pełnomocnika z treścią dokumentu obejmującego takie nowe fakty może być poczytane za wykrycie.

Sąd Apelacyjny nie poddał analizie treści skargi o wznowienie postępowania w tej części, w której skarżąca powołuje się na fakty opisane w opinii prof. W. M. dotyczące przebiegu jej leczenia, nie dokonał analizy, które z tych faktów mogą mieścić się w tej drugiej podstawie wznowienia przewidzianej w art. 403 § 2 k.p.c. to jest faktów wykrytych później, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. W tym miejscu dodać należy, że recenzja stopnia wiedzy i kompetencji obu biegłych nie mieści się w żadnej z podstaw skargi o wznowienie. Ze skargi o wznowienie wynika, że skarżąca okoliczności faktyczne uzasadniające, jej zdaniem, wznowienie, porządkuje według stadiów leczenia, to jest diagnostyki przedoperacyjnej, leczenia operacyjnego i postępowania pooperacyjnego. Skarżąca w szczególności zwraca uwagę na wszczepienie implantów niezarejestrowanych na terenie Polski, wszczepienie - wbrew instrukcji ich użycia - implantów o niezgodności metalurgicznej, nieprawidłowe geometrycznie wszczepienie implantu i wbrew jego przeznaczeniu, brak badania stanu mięśnia pośladkowego i brak jego rekonstrukcji. Nadto skarżąca zwraca uwagę na dokument w postaci protokołu weryfikacji zgłoszenia wyrobów medycznych nr (...) z datą wpływu do Urzędu Rejestracji Produktów leczniczych z dnia 8 maja 2007 r., co, jak twierdzi, wraz z wzorami etykiet implantów, wskazywało na wszczepienie jej w dniu 16 lutego 2007 r. wyrobu medycznego niezalegalizowanego.

Całkowite pominięcie przez Sąd Apelacyjny wymienionych w skardze o wznowienie okoliczności faktycznych stanowiących, według skarżącej, uzasadnioną podstawę wznowienia w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. w sposób oczywisty musiało prowadzić do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy we wskazanym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odniesieniu do powołanej przez skarżącą podstawy wznowienia z powodu nieważności (art. 401 pkt 2 k.p.c.) wywołanej, jak twierdziła w skardze, brakiem rozpoznania jej apelacji a rozpoznaniem apelacji sporządzonej przez pełnomocnika, któremu cofnęła pełnomocnictwo, czy też, jak twierdzi w zażaleniu, uniemożliwieniem jej zabrania głosu na rozprawie apelacyjnej, przypomnieć trzeba, że okoliczności te były już przedmiotem badania i oceny przez Sąd Najwyższy

w sprawie I CSK 235/17, w następstwie której to oceny Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 29 września 2017 r. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej powódki w sprawie VI Ca (...). Brak było jakichkolwiek podstaw do zajęcia odmiennego stanowiska przy rozstrzyganiu o skardze o wznowienie postępowania, w szczególności dlatego, że w art. 401 pkt 2 k.p.c. chodzi o takie pozbawienie strony możliwości działania, które utożsamiane jest z podstawą nieważności postępowania, określoną w art. 379 pkt. 5 k.p.c. Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw jest dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy, przy czym chodzi o pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, nie zaś o utrudnienie czy ograniczenie możliwości działania (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., II PK 245/17; z dnia 7 lutego 2018 r., V CZ 1/18; z dnia 24 lutego 2015 r., I CZ 132/15; z dnia 6 listopada 2008 r., II CZ 34/08; z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11 – nie publ.). Sąd Najwyższy w sprawie I CSK 235/17 jednoznacznie wskazał na brak podstaw do przyjęcia nieważności postępowania w okolicznościach powołanych przez skarżącą, stąd też nie można przyjąć, przy tych samych okolicznościach, że sąd pozbawił skarżącą możliwości działania w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. Wyrażone w zażaleniu stanowisko, że rozpoznanie zarzutów z apelacji sporządzonej przez pełnomocnika, któremu skarżąca wcześniej cofnęła pełnomocnictwo, stanowiło naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., co ma przesądzać o skuteczności podstawy wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c., ocenić należy jako chybione. Przedmiotem osądu Sądu Apelacyjnego była nie apelacja, jako pismo procesowe obejmujące konkretne zarzuty, ale sprawa, która została temu Sądowi przedstawiona na skutek apelacji sporządzonej również przez samą skarżącą. Jeżeli Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu kwestionowanego wyroku odnosząc się do zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych wskazał na pismo z dnia 11 grudnia 2014 r., a więc pismo sporządzone przez pełnomocnika skarżącej, to nie jest to równoznaczne z naruszeniem art. 378 § 1 k.p.c., niezależnie od tego, że analogicznie uzasadniony zarzut błędu w ustaleniach faktycznych został postawiony również w apelacji powódki. Granice apelacji, którymi, jak wynika z art. 378 § 1 k.p.c., sąd odwoławczy jest związany, wyznacza oznaczenie zaskarżonego wyroku oraz zakres zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji, co w aspekcie przedmiotowym

oznacza niedopuszczalność takiego rozpoznania apelacji, która dotyczyłaby niezaskarżonej części orzeczenia. Granice podmiotowe kognicji sądu drugiej instancji wyznaczone są w apelacji przez skarżącego, z uwzględnieniem w szczególności treści art. 378 § 2 k.p.c. W przepisach kodeksu postępowania cywilnego dotyczących apelacji nie ma mowy o rozpoznawaniu sprawy w granicach podniesionych przez skarżącego zarzutów. Podobnie jak wnioski apelacji, podlegają one tylko rozważeniu przez sąd drugiej instancji. Mają one określić kierunek postępowania merytorycznego i kontroli sądu drugiej instancji. Podniesione w apelacji zarzuty nie wyznaczają zatem jej granic, a związanie zarzutami dotyczy tylko zarzutów procesowych (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, mającą moc zasady prawnej, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Jest to wynikiem obowiązywania tzw. apelacji pełnej, co oznacza, że sąd drugiej instancji rozpatruje sprawę ponownie, czyli w sposób w zasadzie nieograniczony jeszcze raz bada sprawę rozstrzygniętą przez sąd pierwszej instancji. Zważywszy, że sprawa na etap postępowania odwoławczego została przeniesiona na skutek apelacji powódki, jako strony, okoliczność, że ten środek odwoławczy, w rozumieniu pisma procesowego, został w części sporządzony przez pełnomocnika, któremu cofnięto umocowanie, może być uznana, z punktu widzenia praw procesowych powódki, za obojętną skoro powódka w toku postępowania apelacyjnego popierała wniesioną apelację i sprawa na skutek jej apelacji została przez Sąd Apelacyjny rozpoznana.

Wyrażone w zażaleniu przekonanie skarżącej, że jej pełnomocnik reprezentujący ją na rozprawie apelacyjnej nie był należycie przygotowany, nie jest okolicznością uzasadniającą przyjęcie podstawy wznowienia w postaci nieważności postępowania. Odmowa udzielania głosu, jak trafnie wskazano w sprawie I CSK 235/17, nie stanowiła uchybienia, które mogłoby zostać zakwalifikowane jako pozbawienie skarżącej możliwości obrony praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw